

Energiavirasto
kirjaamo@energiavirasto.fi

Lausuntopyynnön diaarinumero: 3257/040303/2024

Energiateollisuus ry:n lausunto itsenäisen aggregoinnin kompensatiomallista

ET kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ja toteamme kantanamme seuraavaa.

Osapuolien tasapuolisen kohtelun näkökulmasta olisi optimaalista, jos kompensaatiossa käytettävä referenssihintaa perustuisi todelliseen myyjien ja asiakkaiden väliseen sähkön hintaan. Kompensatiomallissa ehdotettu spot-hinta ei ole myyjälle neutraali, sillä myyjät ovat voineet sekä myydä että hankkia sähkön asiakkailleen tavoilla, jotka eivät ole riippuvaisia spot-hinnasta, vaan poikkeavat siitä merkittävästi. Ehdotetun mallin haasteena näemme erityisesti tapaukset, joissa sähkön myyjä on tehnyt asiakkaan kanssa sopimuksen, jonka hinta on jokin muu kuin spot-hinta, kuten ”perinteinen” toistaiseksi voimassa oleva sopimus tai kiinteähintainen määräaikainen sopimus. Asiakkaiden todelliset sopimushinnat eivät kuitenkaan ole julkisia, joten ymmärrämme haasteen niiden käyttämisestä referenssihintana.

On kuitenkin huomioitava, että mikäli sähkösopimusten todellisia hintoja ei voida huomioida kompensatiomallissa, vaikuttaa se vähittäismyyjien tarjoamiin muiden kuin spot-hintaisten sopimusten riskipreemioihin ja voi heikentää myyjien mahdollisuuksia tarjota asiakkaille näiden perinteisesti arvostamia määräaikaista kiinteähintaisia sopimuksia, jos asiakkaat tulevaisuudessa osallistuvat laajamittaisesti markkinalle itsenäisen aggregaattorin kautta.

NordREGin tilaamassa [selvityksessä](#), Compass Lexecon kertoo johtopäätöksissä, että todellisia vähittäishintoja heijastava kompensatio olisi sopivin vaihtoehto, mutta niiden arvioiminen on hankalaa ja monimutkaista. Compass Lexecon jatkaa, että spot-hintaan perustuva kompensatio voisi heijastaa riittävästi vähittäishintoja, ja se voisi olla vaihtoehto maissa, joissa dynaamisen hinnoittelun sopimukset ovat yleisiä.

Selvitykseen ja sen tulosten soveltamisessa Suomessa sekä vuorokausimarkkinahinnan käyttämistä referenssihintana liittyy kuitenkin seuraavanlaisia epävarmuuksia.

- Selvityksessä on tarkasteltu aikaväliä 2017–2021, joten siihen osuu energiakriisin käynnistämä kalliimpi ja volatiilimpi ajanjakso vain rajoitetusti. Tarkastelun kohteena olevan aikajakson jälkeen Suomen hinta-alueen vuorokausimarkkinahinta sekä johdannaisten hinnat ovat heiluneet voimakkaasti ja sääriippuvaisen tuotannon lisääntyessä hintavaihtelut voivat jatkossakin olla merkittäviä. Lisäksi tasekustannukset ovat nousseet selkeästi viimeisien vuosien aikana. Yhdessä muuttunut markkinatilanne kasvattaa vähittäismyyjien riskipositiota kuormienohjaustilanteissa.
- Edellä mainittuihin syihin vedoten myös siihen, miten kulutus todellisuudessa joustaa ja käyttäytyy raportin tarkastelujaksoon verrattuna, liittyy epävarmuuksia.
- Selvitys viittaa yksittäisiin prosentteihin vähittäismyyjien liikevaihdoista. Tässä on kuitenkin huomioitava, että vähittäismyyjien rooli kokonaishinnan muodostuksessa on pieni. Yksittäiset

prosentit voivat olla jopa kymmeniä prosentteja myyjän tuloksesta, joka käytännössä muodostaa vähittäismyyjien liiketoiminnan. Kompensaatiomaksulla ja sen laskentamenetelmällä voi täten olla suurikin merkitys.

- Vuorokausimarkkinahinnan käyttämistä referenssihintana ja sen vaikutuksia eri markkinatilanteissa on selvitettävä kattavammin ja huomioiden todennäköisyyksiä, miten kompensaation rahavirtoihin vaikuttavat eri markkinapaikkojen hinnat ovat ylös- ja alassäätilanteissa perinteisesti käyttäytyneet suhteessa toisiinsa. Arvioinnissa tulee pyrkiä selvittämään, aiheuttaako valittu referenssihintana sekä alas- ja ylössäätohintojen määrätymisperiaatteet käytännössä vinoutumaa kompensaation tulonsiirtoihin.

ET tiedostaa, että Fingrid on tilannut aiheeseen liittyen uuden selvityksen, ja pitää sitä tervetulleena. Ymmärrämme myös, että asian edistämiseksi on lähdettävä liikkeelle jonkinlaisella menetelmällä ja referenssihinnalla, ja vuorokausimarkkinahinnan käyttäminen on tässä tilanteessa ymmärrettävää.

Tästä huolimatta, yllä mainittujen epävarmuuksien johdosta, ET esittää, että kompensaatiomaksun laskentamenetelmää ja erityisesti referenssihintaa tarkastellaan uudelleen 1-2 vuoden kuluttua menetelmän käyttöönoton jälkeen. Arviointi tulee tehdä siinä vaiheessa, että ensimmäisten toimintavuosien aikana kerätyn datan perusteella voidaan varmentua muun muassa kuormien ohjausten vaikutuksista vähittäismyyjille ja tasevastaaville. Laskentamenetelmän tulisi pohjautua mahdollisimman todenmukaisesti kustannuksien muodostumiseen eri markkinaosapuolten välillä, jotta järjestelmän kokonaistehokkuus ei kärsisi ja kaikki osapuolet voisivat hyötyä.

Lopuksi haluamme korostaa, että kompensaatiomalli tulee rakentaa niin, että se mahdollisimman hyvin kompensoi itsenäisen aggregaattorin toisille osapuolille aiheuttamat ennustamattomat ja osapuolen vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella olevat tasevaikutukset. Referenssihinnan lisäksi mallin muiden tekijöiden, kuten toimitetun säädön määrään vaikuttavien tekijöiden, tulee olla mahdollisimman tarkkoja ja todenmukaisia. Jatkokehityksessä tulee kiinnittää huomiota myös mm. perusuran määrittelyyn sekä ns. rebound-efektin huomioimiseen kompensaatiota laskettaessa.

Ehdotamme, että Fingridin ehdotuksen lukua kolme täydennetään seuraavasti, ja että Energiavirasto huomioisi ehdotuksemme vahvistaessa menetelmän:

”Kompensaatiomaksun laskentamenetelmää tulee tarkastella uudelleen, kun menetelmää ja sen vaikutuksia eri markkinaosapuolille kyetään arvioimaan riittävällä tarkkuudella esimerkiksi 2 vuoden kuluttua laskentamenetelmän voimaantulon jälkeen”

Lisätiedot:

Janne Kauppi (janne.kauppi@energia.fi, 050 478 7415)

Asiantuntija | Energiamarkkinat

Energiateollisuus ry